

تأثیر انتخابات اخیر ترکیه
بر آینده سیاسی حزب حاکم

رجب طیب اردوغان، رئیس‌جمهور ترکیه، در ماه می سال ۲۰۲۳، همان شبی که در دور دوم انتخابات ریاست‌جمهوری به پیروزی رسید در جمع هواداران خود در سخنانی که آمیخته با شادی پیروزی بر رقیب خود کمال قلیچداراوغلو بود، گفت: «ما عاشق استانبول هستیم، سفرمان را به این شهر آغاز کردیم و به آن ادامه خواهیم داد.» او همان زمان سودای بازیس‌گیری شهرداری استانبول از رقیب را داشت و تکرار می‌کرد که استانبول را پس می‌گیریم. اشاره اردوغان به شهرداری استانبول بود که در سال ۲۰۱۹ انتخابات این کلان‌شهر و پایتخت اقتصادی ترکیه را به رقیب جمهوریخواه خود، یعنی اکرم امام‌اوغلو واگذار کرده بودند. پرسش اساسی درباره پیروزی قابل توجه حزب جمهوری خلق (CHP) آن است که این حزب چگونه یک سال پس از شکست انتخابات ریاست‌جمهوری توانست خود را بازسازی و شمار قابل توجهی از شهرداری‌های ترکیه را به دست بیاورد. در پاسخ لازم است که دو موضوع مورد تحلیل و ارزیابی قرار بگیرد: نخست تغییر در رهبری حزب جمهوری خلق در کنگره؛ که به برکناری کمال قلیچداراوغلو از رهبری و انتخاب اوزگور اوزل منجر شد. این امر نشان داد که حزب جمهوری خلق که جزء اولین احزاب سیاسی در ترکیه قلمداد می‌شود به یک بازیابی سیاسی دست پیدا کرده است. در این بین حضور برخی از شخصیت‌های مطرح این حزب مانند اکرم امام‌اوغلو به عنوان شهردار استانبول با سخنرانی‌های آتشینش و یا منصور یواواش در آنکارا و کلانشهر دیگری مانند ازمیر که پایگاه سنتی جمهوری خلق است، به رهبران این حزب کمک کرد که بتوانند وعده‌های جدیدی در جلب آرای عمومی برای پیروزی بدهند. اکنون جمهوری خلق در مسند اولین حزب سیاسی در انتخابات شهرداری‌ها نشسته است و در این بین عملکرد اکرم امام‌اوغلو و منصور یواواش در دو شهر مهم مرکز ترکیه یعنی استانبول و آنکارا بسیار تعیین‌کننده خواهد بود. این کلام دیرینه اردوغان بارها در محافل سیاسی و رسانه‌ها بازگو شده است که هر کس انتخابات استانبول را ببرد می‌تواند بر ترکیه حکومت کند و این یادآور حضور پر قدرت چند دهه پیش اردوغان در شهرداری استانبول بود. اکنون تا انتخابات ریاست‌جمهوری ۲۰۲۸، چهار سال باقی مانده است و هر دو جریان حاکم و رقیب تلاش خود را برای حفظ وضعیت رقابتی ادامه خواهند داد. لذا این پرسش مطرح است که آیا اردوغان می‌تواند از فراست و زیرکی سیاسی خود برای بازتعریف از فعالیت نوین عدالت و توسعه بهره بگیرد؟ به خصوص که انتخابات ۴ سال بعدی، پایان حضور سیاسی اردوغان در مسند ریاست‌جمهوری تعریف شده و اردوغان از حالا نگران است که حزب عدالت و توسعه نتواند قامت سیاسی خود را بعد از حدود ۳ دهه تا آن زمان حفظ کند. منتقدان وی نیز می‌گویند اردوغان حزب را بیشتر منوط به کیش شخصیت خویش کرده و این می‌تواند چالش بزرگی پیش روی فعالیت سیاسی حزب عدالت و توسعه و یا انشعاب‌های احتمالی این حزب باشد. اما اردوغان می‌کوشد شرایط را به گونه‌ای پیش ببرد که همچنان از قدرت کارزماتیک خود استفاده کند ولی این بار شاید دیر باشد. از دیگر منظر باید توجه داشت که انتخابات شهرداری‌های ترکیه ماهیتی محلی دارد که به چگونگی اداره شهرها و شهرداری‌ها مربوط می‌شود. ولیکن از دل همین فعالیت شهرداری‌ها، روزه‌ها برای تحولات سیاسی احزاب شعله‌ور می‌شود. اکنون بسیاری معتقدند که رقیب آینده حزب عدالت و توسعه برای انتخابات ریاست‌جمهوری ممکن است شخصی مانند امام اکرم اوغلو با درجه محبوبیتی که کسب کرده است، باشد. نکته دیگر آنکه در صحنه سیاست خارجی معمولاً انتخابات شهرداری‌ها کمتر تأثیرگذار است. زیرا جهت‌گیری‌های سیاست خارجی ترکیه از شرایط کلان‌تری در داخل و در صحنه جهانی متأثر می‌شود و سیاست خارجی کمتر تحت تأثیر نوع انتخابات شهرداری‌ها قرار می‌گیرد؛ مگر آنکه در آستانه انتخابات ریاست‌جمهوری یکی از شهرداران مطرح مانند امام اکرم اوغلو یا منصور یواواش خود را برای ریاست‌جمهوری آماده کنند؛ آنگاه آنها اولویت‌های سیاست خارجی خود را در صحنه منطقه‌ای و جهانی مطرح خواهند ساخت. در نهایت آنکه ترکیه از موقعیت مهم ژئوپلیتیک برخوردار است و این اصل بر سمت‌گیری‌های سیاست خارجی حاکم است.

فاز بعدی جنگ
در اوکراین

روسیه در این مرحله همه تمرکز خود را بر روی خرید زمان گذاشته است

عکس: Reuters

آریا صدیقی
مترجم

کمپین روسیه برای تصرف شهر آودیوکا در شرق اوکراین نشان‌دهنده مرحله جدیدی از درگیری است که عملاً به بن‌بست رسیده است. به دست آوردن کنترل بر آودیوکا یک پیشرفت بزرگ برای مسکو در منطقه دونباس خواهد بود زیرا فرصتی برای مانور آسان‌تر در سراسر جبهه شرقی به مسکو خواهد داد. این تحول همچنین فرصتی برای روسیه ایجاد می‌کند تا به سمت خارج‌کیف برود. اگرچه در این مرحله رخ دادن این تحول فقط یک احتمال دور از ذهن است، اما نشان‌دهنده تشدید تنش بزرگی در روند جنگ است و می‌تواند اوکراین را مجبور به عقب‌نشینی کند. برای غرب، این شکست همچنین سوالاتی را در مورد اینکه آیا باید کی‌یف را برای پذیرش توافق صلح با مسکو تحت فشار قرارداد یا حمایت خود را برای اطمینان از ادامه جنگ اوکراین در شرق افزایش دهد، ایجاد خواهد کرد. در هر صورت، به نظر می‌رسد که دونباس جایی است که آینده جنگ در آن تعیین می‌شود.

چگونه به اینجا رسیدیم؟

جنگ در دو سال گذشته چندین مرحله را پشت سر گذاشته است. مرحله اول، که از فوریه تا سپتامبر ۲۰۲۲ ادامه داشت، شاهد تسلط روسیه در همه جبهه‌ها بود. در حالی که در مرحله دوم، اوکراین شتاب بیشتری در دفاع گرفت. خوش‌بینی کی‌یف در مرحله سوم که از دسامبر ۲۰۲۲ تا مه ۲۰۲۳ ادامه داشت، از آن زمان به بعد تلاش‌های اوکراین متوقف شد و گروه مزدور واگنر به یک مزیت استراتژیک در نزدیکی شهر باخموت در شرق دست یافت. مرحله چهارم، که در ژوئن ۲۰۲۳ آغاز شد، با یک ضدحمله اوکراین کلید خورد. این ضدحمله روسیه را مجبور کرد در بسیاری از مناطق به موضع دفاعی برود. در ماه ژانویه، با اعمال فشار جدی روسیه در خط مقدم، درگیری وارد مرحله پنجم و فعلی خود شد. مرحله بعدی، که انتظار داریم در اواخر بهار یا اوایل تابستان آغاز شود، مرحله‌ای تعیین‌کننده در درگیری خواهد بود. در صورتی که اوکراین نتواند موقعیت خود را در ماه‌های آینده تثبیت کند، روسیه فرصت‌هایی برای پیشروی به سمت غرب به دست خواهد آورد.

نبردهای تعیین‌کننده مرحله کنونی، در منطقه دونباس رخ می‌دهد. تمرکز روسیه در آنجا عمدی است. مسکو با تحکیم مواضع خود در شرق اوکراین، زمان می‌خرد و قصد دارد از این زمان برای ارتقای ساختار نظامی-صنعتی خود برای توسعه فناوری‌های جدید و سازگاری با چالش‌های عملیاتی و رزمی جدید استفاده کند. اگر به‌طور مداوم در چندین جبهه به‌طور همزمان فشار وارد آورد، نمی‌تواند بر مدرن‌سازی قابلیت‌های نظامی خود تمرکز کند.

بنابراین، تلاش می‌کند تا نبرد را در دونباس و در مکان‌هایی مانند آودیوکا متمرکز کند و از هرگونه انحراف جدی که مستلزم استفاده از منابع بیشتر در میدان نبرد است، اجتناب کند. همچنین تثبیت جنگ در دونباس به روسیه اجازه می‌دهد تا اوکراین را وادار کند تا در نبردهای زمینی براساس شرایط مورد نظر مسکو بجنگد و در نتیجه منابع اوکراینی را فرسوده کند. البته این استراتژی در ترکیب با حملات هوایی روسیه به اهدافی، در سایر نقاط کشور استفاده می‌شود. مسکو امیدوار است که این امر نه تنها نیروهای مسلح اوکراین را تضعیف کند، بلکه باعث واکنش عمومی علیه بسیج توده‌ای در اوکراین شده و ناآرامی در این کشور را دامن بزند و مجموعه این رخدادها منجر به ناتوانی اوکراین در ادامه مقاومت در مقابل روسیه خواهد شد.

در واقع، حس خستگی ناشی از جنگ در میان مردم اوکراین مشکل بزرگی است که کی‌یف با آن مواجه است. از آنجایی که اوکراینی‌ها نسبت به ادامه جنگ مدام بدبین می‌شوند، بسیج نیرو و در یک سطح معین نگر داشتن نیروها به یک نگرانی فرآینده تبدیل خواهد شد. در همین راستا، فرمانده جدید ارتش اوکراین، یکی از متحدان زلنسکی به نام الکساندر سیرسکی با اختلافات درون ارتش مواجه است و احتمالاً رویکردی سیاسی و نه استراتژیک را برای جنگ دنبال خواهد کرد. این شکاف‌های داخلی در راستای منافع مسکو است و موجب خواهد شد که اوکراین بیشتر تضعیف شود، این شکاف‌ها این احتمال را افزایش می‌دهد که غرب رفته‌رفته شروع به زیر سوال بردن حمایت نظامی و مالی خود از کی‌یف کند.

استراتژی روسیه

در طول جنگ، روسیه استراتژی نظامی خود را برای هدایت کردن نیروهای اوکراینی به مواضع آسیب‌پذیر و رفع محدودیت‌های لجستیکی خود تغییر داده است. عملیات باخموت و حملات گروه واگنر در طول سال ۲۰۲۲ به مسکو اجازه داد تا سرعت نبرد را به دلخواه خود تنظیم کرده و نیروهای اوکراینی را مجبور به جنگ طاق‌تفرسا در خندق‌ها کند. کنترل باخموت همچنین به روسیه کمک کرد تا زمان بیشتری برای بسیج و آموزش نیروهای خود بخرد و در عین حال منابع اوکراین را از نظر استراتژیک فرسوده کند.

در آوریل سال ۲۰۲۳، یوگنی پریگوزین، رهبر واگنر، نقش واگنر در سرکوب نیروهای اوکراینی را به‌خوبی اجرا کرد و به روسیه اجازه داد خط مقدم خود را به‌ویژه در منطقه لوهانسک و منطقه‌ای به نام خط سورویکیین در جنوب شرقی تقویت کند. هدف عملیات باخموت فراتر از تحقق اهداف دفاعی، امکان اقدامات تهاجمی‌تر روسیه بود.

بنابراین، هم در باخموت و هم در شهر مجاور آن به نام سولدار، پریگوزین و سرگنی سورویکیین که در آن زمان فرمانده نیروهای روسیه در اوکراین بود و روابط نزدیکی با پریگوزین داشت، از استراتژی فرسایش برای از بین بردن نیروهای اوکراینی و تخلیه منابع اوکراینی استفاده کردند. این امر ولودیمیر زلنسکی، رئیس‌جمهور اوکراین را وادار کرد تا به‌رغم مقاومت آمریکا در برابر این تصمیم، نیروهایش را در باخموت نگه دارد و همین امر توانایی اوکراین را برای راه‌اندازی ضدحمله‌های بزرگ یا بازپس‌گیری مناطق تحت اشغال روسیه در شرق یا جنوب از میان برد. نبرد برای به دست گرفتن کنترل دونباس هدفی مشابه با خرید زمان دارد اما این بار برای عملیاتی حتی بزرگتر.

از زمان شروع تهاجم، روسیه تلاش کرده است تا نیروهای اوکراینی را